

**Procedura ewakuacji
osób ze szczególnymi
potrzebami
w Miejsko-Gminnym
Ośrodku Pomocy
Społecznej w Kolbuszowej**

Celem niniejszej procedury jest określenie zasad postępowania w przypadku konieczności ewakuacji interesantów w tym osób ze szczególnymi potrzebami, które mogą okazjonalnie przebywać w budynkach Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kolbuszowej.

1. Zakłada się, że w budynkach Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kolbuszowej mogą przebywać osoby:
 - z dysfunkcjami ruchu,
 - z dysfunkcjami słuchu,
 - z dysfunkcjami wzroku,
 - z niepełnosprawnością intelektualną.
2. Organizacja ewakuacji
Każda osoba, która zauważyła pożar lub uzyskała informację o pożarze czy innym zagrożeniu, obowiązana jest zachować spokój i nie dopuszczając do paniki natychmiast:
 - zaalarmować wszystkie osoby znajdujące się w sąsiedztwie niebezpiecznego zdarzenia narażone na jego skutki;
 - powiadomić Kierownika Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kolbuszowej, w przypadku jego nieobecności jego zastępcę lub inną upoważnioną przez niego osobę;
 - Państwową Straż Pożarną (tel. 998 lub 112).
3. Decyzja o ewakuacji
 - decyzję o ewakuacji i o jej zakresie (z całego budynku lub z części budynku) zarządza Kierownik Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kolbuszowej lub w przypadku jego nieobecności jego Zastępcę lub inną upoważnioną przez niego osobę.
 - w nagłych przypadkach decyzję o ewakuacji może podjąć osoba, która pierwsza zauważyła zagrożenie. W każdym przypadku, o podjętej decyzji, należy niezwłocznie powiadomić Kierownika Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kolbuszowej lub w przypadku jego nieobecności jego zastępcę lub osobę przez niego upoważnioną.

Po uzyskaniu połączenia ze Strażą Pożarną należy podać:

- gdzie się pali,
- nazwę obiektu, dokładny adres,
- co się pali,
- czy istnieje zagrożenie życia ludzi,
- czy w rejonie pożaru lub bezpośrednim sąsiedztwie znajdują się materiały łatwopalne,
- numer telefonu, z którego podaje się informację oraz swoje imię i nazwisko.

WAŻNE!

Po potwierdzeniu przyjęcia zgłoszenia przez dyżurnego telefonistę, odłożyć słuchawkę i odczekać przy telefonie na ewentualne sprawdzenie, czy zgłoszenie o pożarze nie jest fałszywe.

W razie potrzeby należy zaalarmować:

- Pogotowie Ratunkowe tel. 999 lub 112

- Policję tel. 997 lub 112
- Pogotowie Gazowe tel. 992
- Pogotowie Energetyczne tel. 991

WAŻNE!

W przypadku zaistnienia zdarzenia pożarowego lub innego miejscowego zagrożenia, ustala się następujący sposób alarmowania: Alarm głosem: Uwaga pożar, proszę opuścić obiekt! lub Uwaga, uwaga zarządzam ewakuację!

4. Prawidłowa ewakuacja wszystkich osób z niepełnosprawnością powinna przebiegać w następujący sposób:
 - w pierwszej kolejności należy ewakuować osoby z tej części obiektu, w której powstał pożar lub te, które znajdują się na drodze rozprzestrzeniania się ognia. Wśród ewakuowanych w pierwszej kolejności powinny być osoby o ograniczonej z różnych względów zdolności poruszania się. Natomiast zamykać strumień ruchu powinny osoby, które mogą poruszać się o własnych siłach.
 - podczas ewakuacji należy kierować osoby ewakuowane zgodnie z kierunkami określonymi przez znaki ewakuacyjne do wyjść ewakuacyjnych prowadzących na zewnątrz. Należy jednak pamiętać, żeby wybrać drogę najbezpieczniejszą, a nie najkrótszą.
 - osoby z dysfunkcjami ruchu oraz z dysfunkcjami wzorku należy ewakuować przenosząc na rękach, krzesłach, wózkach, noszach, kocach lub innym sprzęcie dostępnym do ewakuacji tych osób.
 - przy silnym zadymieniu dróg ewakuacyjnych należy poruszać się w pozycji pochylonej, starając się trzymać głowę jak najniżej, ze względu na mniejsze zadymienie panujące w dolnych partiach pomieszczeń i korytarzy.
 - usta i drogi oddechowe należy w miarę możliwości zasłonić chustką zmoczoną w wodzie. Sposób ten ułatwia oddychanie. Podczas ruchu przez mocno zadymione odcinki dróg ewakuacyjnych należy poruszać się wzdłuż ścian, by nie stracić orientacji co do kierunku ruchu - do celów ewakuacyjnych przy silnym zadymieniu należy wykorzystywać otwory okienne.
 - jeżeli droga ciągami komunikacyjnymi (korytarze, klatki schodowe) może być niebezpieczna z powodu np. dużego zadymienia lub wysokiej temperatury, należy wybrać pomieszczenie do ukrycia się i bezpiecznego poczekania na pomoc straży pożarnej. Pomieszczenie to powinno być oddalone od źródła ognia i dymu. Drzwi pomieszczenia lub okna w razie konieczności należy uszczelnić kocem lub odzieżą.
 - osoby z niepełnosprawnością przebywające w budynku ewakuowane są przez osoby opiekunów jednocześnie z pomocą pracowników Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kolbuszowej, którzy będą pomagać w bezpiecznym wyjściu z miejsca zagrożenia i udania się w miejsce bezpieczne tj. miejsca zbiórki do ewakuacji wyznaczonego przy każdym z budynków użytkowanych przez Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kolbuszowej.

WAŻNE!

Podczas szukania schronienia należy zwrócić uwagę na to co jest za oknami, ponieważ przybyłe służby ratownicze muszą mieć właściwy dostęp do ustawienia specjalistycznego sprzętu (np. rękawa do ewakuacji).

5. Sposoby komunikowania się z osobami z dysfunkcjami wzroku:

- podczas ewakuacji, zanim nawiąże się kontakt fizyczny, należy uprzedzić o tym osobę niewidomą. Należy rozpocząć od nawiązania kontaktu słownego. Należy wymienić swoje imię i koniecznie powiedzieć co się dzieje.
- osoby niewidome korzystają ze swoich rąk dla utrzymywania równowagi, więc nie można ich chwytać za rękę, szarpać, popychać i przesuwac, ani łapać za łaskę. Jeśli chce się osobę z dysfunkcjami wzroku poprowadzić, należy zaproponować jej swoje ramię, wówczas może ona stanąć za daną osobą i chwycić ją dłonią nieco powyżej łokcia. Cztery palce wsunie pomiędzy rękę i tułów, a kciukiem obejmie ramię z zewnątrz. W ten sposób osoba niewidoma będzie mogła doskonale orientować się, jakie ruchy wykonuje asystent.
- należy pamiętać, że poruszając się z osobą niewidomą, asystent zawsze i wszędzie idzie pierwszy, a osoba niewidoma pół kroku za nim.
- trzeba pamiętać, aby obserwować nie tylko ziemię przed sobą i osobą niewidomą, ale także przestrzeń obejmującą tułów i głowę osoby niewidomej. Chodzi o to, aby nie zahaczyć o jakiegokolwiek elementy wiszące, stojące, wystające poza obrys budynku.
- znajdując się w ciasnej przestrzeni (np. w wąskich drzwiach), zasygnalizować należy to osobie niewidomej słownie oraz przez wysunięcie łokcia w tył. Wówczas osoba niewidoma schowa się za plecami asystenta i będzie można pokonać drogę „gęsiego”. Idąc, koniecznie należy opisywać otoczenie i wskazywać przeszkody np. schody „w górę”, „w dół”.
- jeżeli trzeba przejść przez drzwi, osoba niewidoma powinna znaleźć się po stronie zawiasów. Musi być wcześniej poinformowana o takim manewrze i konieczności zmiany trzymanego ramienia. Asystent otwiera drzwi, a osoba niewidoma, zabezpieczając swoją twarz wolną ręką, złapie skrzydło, a następnie sama je zamknie.
- jeśli chce się ostrzec osobę niewidomą, należy to zrobić w konkretny sposób. Sam okrzyk „uważaj!” nie pozwoli jej zorientować się, czy ma się zatrzymać, pochylić, czy coś przeskoczyć.

Podczas ewakuacji osób z dysfunkcjami wzroku należy pamiętać, że:

- u osób tych, zmiany zachodzące w szybkim tempie powodują dezorientację, panikę, stres, niechęć lub niemożność działania;
- osoba niewidoma nigdy nie widziała pogorzeliska, rumowiska, ognia, sprzętu ratowniczego;
- osoba ta nie reaguje na wizualne efekty towarzyszące zagrożeniom;
- osoby z dysfunkcjami wzroku mają dobrze rozwiniętą pamięć przestrzenną najbliższego otoczenia, dlatego w przypadku usłyszenia komunikatu o ewakuacji, będą najprawdopodobniej kierowały się drogą, którą znają, a która może prowadzić np. do ogniska pożaru;
- osoby z dysfunkcjami wzroku mają trudność poruszania się bez przewodnika w terenie nieznanym lub znanym, lecz o zmienionej charakterystyce;
- jeżeli w trakcie ewakuacji istnieje konieczność przejścia przez drzwi, upewnij się, że osoba niewidoma znajduje się po stronie zawiasów. W innym przypadku należy

zawiadomić ją odpowiednio wcześniej o takim manewrze oraz poprosić o zmianę trzymanego ramienia.

- sam okrzyk „uważaj!” nie pozwoli osobie z dysfunkcjami wzroku zareagować w sposób właściwy, gdyż nie ma ona wiedzy dotyczącej źródła zagrożenia. Zauważając przeszkodę, przekaz informację, o wymaganym sposobie zachowania np.: pochyl się, przeskocz itp.

Elementy ułatwiające ewakuację osób z dysfunkcjami wzroku:

- brak lęku przed ciemnością;
- ufność w stosunku do osób widzących i dokładne wykonywanie ich poleceń głosowych;
- dotyk, słuch, węch i smak kompensują brak wzroku, również przy rozpoznawaniu zagrożeń;
- brak chęci samowolnego oddalania się i poruszania w nieznanym terenie, co ułatwia pracę ratownikom już po samej ewakuacji;

- sprawność fizyczna i umysłowa, możliwy kontakt głosowy.

Utrudnienia w zakresie ewakuacji osób z dysfunkcjami wzroku:

- brak świadomości występowania zagrożeń niesłyszalnych;
- brak reakcji na wizualne efekty towarzyszące katastrofom;
- zmiany zachodzące w szybkim tempie powodują panikę, stres, niechęć lub niemożność działania;
- brak reakcji na napisy i znaki ostrzegawcze;
- niemożność/trudności w zakresie samodzielnego poruszania się po terenie nieznanym.

6. Sposoby komunikowania się z osobami z dysfunkcjami słuchu:

- podczas ewakuacji osoby głuche i osoby niedosłyszące będą potrzebowały wsparcia w sytuacji zagrożenia głównie w komunikacji, przekazaniu informacji i sprawdzeniu, czy została zrozumiana. W przypadku osób głuchych czy osób niedosłyszących stosowanie komunikatorów dźwiękowych jest mało skuteczne albo wręcz bezskuteczne.
- komunikacja z osobami z dysfunkcjami słuchu musi być realizowana za pomocą specjalnych środków powiadamiania o zagrożeniu. W głównej mierze konieczny będzie kontakt osobisty. Jeśli nie potrafi się w żaden inny sposób ostrzec, to chociażby przez napis na kartce.
- zanim zacznie się mówić do osoby niesłyszącej lub niedosłyszącej, należy upewnić się że patrzy na osobę mówiącą. W zależności od sytuacji można pomachać ręką, dotknąć jej ramienia. Należy mówić twarzą zwróconą w kierunku rozmówcy. Jeżeli osoba niesłysząca lub niedosłysząca nie zrozumie któregoś zdania, nie należy go powtarzać, a ująć inaczej to co chce się powiedzieć.

Podczas ewakuacji osób z dysfunkcjami słuchu należy pamiętać, że:

- osób tych nie poinformuje się o zagrożeniu za pomocą DSO (dźwiękowy system ostrzegawczy), informacji głosowych, syren głośników;
- osoby te czytają z ust lub rozmawiają w języku migowym (nieznajomość języka migowego wśród większości społeczeństwa utrudnia przekazywanie informacji o obecności innych zagrożeń);
- osoby te mogą mieć problem w przekazaniu informacji o swoim stanie zdrowia;
- z osobami tymi będzie utrudniony lub wręcz niemożliwy kontakt w ciemności i zadymieniu.

Elementy ułatwiające ewakuację niedosłyszących:

- sprawność fizyczna umożliwi samodzielne poruszanie się oraz samodzielne wykonywanie zalecanych i zademonstrowanych czynności;
- wyostrome receptory wzroku, węchu i dotyku kompensują brak słuchu;
- ufność w stosunku do osób słyszących i otwartość na pomoc z ich strony.

Utrudnienia w zakresie ewakuacji osób z dysfunkcjami słuchu:

- nie słyszą sygnałów dźwiękowych;
- niemożność zbiorowego informowania o zagrożeniach za pomocą syren, głośników;
- utrudniona komunikacja, w szczególności w przypadku wystąpienia zadymienia lub ciemności.

7. Wytyczne w zakresie ewakuacji osób z niepełnosprawnością ruchową

- poinformuj o zaistniałej sytuacji oraz konieczności ewakuowania się z budynku, wskaż właściwą drogę ewakuacji.
- zaproponuj pomoc w opuszczeniu miejsca zagrożenia.
- udzielenie pomocy w ewakuacji osobom z dysfunkcjami ruchu może polegać na wyniesieniu ich ze strefy zagrożenia. Aby wynieść osobę poszkodowaną, należy użyć dowolnej metody, ważne, aby była ona skuteczna oraz nie powodowała znacznego opóźnienia w ewakuacji. Dobór odpowiedniej metody, zależeć będzie w głównej mierze od ciężaru (wagi) osoby ewakuowanej oraz liczby ratowników.

Utrudnienia w zakresie ewakuacji osób z niepełnosprawnością ruchową

- utrudniona zdolność samodzielnego poruszania;
- dobór właściwych dróg ewakuacyjnych.

8. Wytyczne w zakresie ewakuacji osób z niepełnosprawnością intelektualną

- Nawiąż kontakt słowny
 - a) wymień swoje imię i nazwisko;
 - b) poinformuj o zaistniałej sytuacji oraz konieczności ewakuowania się z budynku;
 - c) ustal czy w budynku obecny jest opiekun.
- zaproponuj pomoc w opuszczeniu miejsca występowania zagrożenia.
- upewnij się, że osoba z niepełnosprawnością intelektualną opuściła strefę zagrożenia,
- w przypadku, gdy osoba z niepełnosprawnością intelektualną przebywa na terenie budynku wraz z opiekunem, którego nie udało się odnaleźć do momentu opuszczenia strefy zagrożenia, pozostań z tą osobą w miejscu bezpiecznym oraz postaraj się ustalić miejsce przebywania opiekuna,
- osoby z niepełnosprawnością intelektualną mogą być nieufne wobec osób im nieznanymi oraz przejawiać zainteresowanie zaistniałą sytuacją, co może w znaczny sposób utrudnić ich ewakuację.

Utrudnienia w ewakuacji osób z niepełnosprawnością intelektualną

- strach, nieufność wobec osób nieznanymi, obcych;
- możliwe trudności w zakresie zrozumienia i przetwarzania informacji o występującym zagrożeniu;
- kłopoty ze zrozumieniem poleceń;

- zainteresowanie nową sytuacją- ciekawość, która może narażać na niebezpieczeństwo;
- utrudnienia w zakresie nawiązywania kontaktu oraz realizacją poleceń osób koordynujących działaniami ewakuacyjnymi.

9. Sposoby ewakuacji osób z niepełnosprawnością ruchową i z dysfunkcjami wzroku
Przenoszenie ratowanych osób z dysfunkcjami ruchu i w razie potrzeby z dysfunkcjami wzroku może się odbyć przy pomocy krzesła ewakuacyjnego lub jednego z poniższych sposobów:

- ewakuacja poszkodowanego przez dwie osoby przy użyciu noszy.
- chwyt „kończynowy” - jeden z ratujących chwytą ewakuowanego pod pachy, stojąc od strony jego głowy, a drugi pod kolana, stojąc tyłem do ratowanego. Ewakuowanego wynosi się nogami do przodu.
- przenoszenie „na stołeczku” - ratownicy odpowiednim uchwytem dłoni tworzą siedzenie z rąk, na których siada ratowany, trzymając ratowników za szyję. Ratownicy lekko zwrócenii do siebie, ukośnie do kierunku ewakuacji, wynoszą ratowanego.
- przenoszenie „chwytym huśtawkowym” - ratownicy chwytają się za ręce „zewnątrznie”, wkładając je pod siedzenie ratowanego, rękami „wewnętrzny” po wzajemnym uchwycie na wysokości łokcia zabezpieczają ratowanego od tyłu, tworząc wsparcie na wysokości górnej części jego pleców.
- „chwyt huśtawkowy” stosuje się w wypadku ratowania osób, które doznały obrażeń jednej lub obu rąk i nie mogą trzymać się za szyję ratowników.
- wynoszenie osób przy zastosowaniu „stołeczka” może mieć miejsce wówczas, gdy ewakuowany jest w stanie pomagać sobie rękami.
- przenoszenie „chwytym strażackim” - polega na tym, że ratownicy po odpowiednim chwycie wstępnym wykonanym przez ratującego, znajduje się w poprzecznym ułożeniu - zwisając na jego barkach. Ratujący ma jedną rękę przełożoną pomiędzy nogami ratowanego, trzymając go za rękę na wysokości nadgarstka, druga ręka ratowanego zwisa swobodnie z tyłu. Ratujący ma również drugą rękę wolną i może jej użyć np. do przytrzymania się poręczy, schodów, bocznic drabiny itp.
- podczas przenoszenia „uchwytem tłumokowym” - ratowany zakłada ręce od tyłu przez ramiona ratownika, aby zwisały one na piersi ratującego. Ciało powinno spoczywać na plecach ratownika w taki sposób, aby nogi zwisały 15 - 20 cm nad ziemią. W określonych wypadkach ratujący przytrzymuje zwisające ręce przenoszonego. Może też czynić to ręką, używając drugiej do lepszego ułożenia i przytrzymania ratowanego na plecach lub złapania się poręczy, np. przy schodzeniu po schodach.
- przenoszenie „chwytym na barana”- ratowany leży na plecach ratownika i przytrzymuje się rękami za jego szyję. Ratujący podchwytym pod kolana przytrzymuje ratowanego w ten sposób, aby środek ciężkości ratowanego

znajdował się na wysokości krzyża ratującego. Ratownik, podobnie jak w wypadku chwytu „tłumokowego” jest lekko pochylony do przodu.

10. Panika osób z niepełnosprawnościami i sposoby przeciwdziałania jej

Panikę osób z niepełnosprawnością wywołują następujące czynniki:

- gwałtowny, dynamiczny ale dający się zaobserwować wzrokowo rozwój zdarzenia, powodujący zbliżenie się strefy zagrożenia (np. rozwój pożaru do wielkości przekraczającej wzrost człowieka i zbliżająca się strefa spalania, obniżenie się strefy zadymienia do wysokości oczu);
- nacisk tłumu, w szczególności dotyczy osób niewidzących lub niedowidzących;
- brak oświetlenia, w szczególności dotyczy osób z dysfunkcją ruchu oraz niedosłyszących;
- krzyki i wrzaski o charakterze panicznym osób z tłumu;
- nagły, głośny alarm pożarowy lub określający inne zagrożenie, przy jednoczesnym pojawieniu się symptomów zagrożenia. Panika może zostać opanowana w zarodku lub też może się dynamicznie rozwinąć, tak jak rozwija się zagrożenie.

Na rozwój paniki mają wpływ następujące zjawiska:

- szerzenie się przerażenia w grupie i objawów strachu u innych;
- rozwój strachu spowodowany niebezpieczeństwem niemożliwym do opanowania;
- pojawienie się jednostkowych zachowań o charakterze panicznym np. paniczny wrzask, paniczna ucieczka, paniczne przepychanie się do wyjścia.

Możliwość wybuchu paniki zawsze istnieje w razie pożaru lub innego miejscowego zagrożenia w obiektach, w których przebywa większa liczba ludzi. Poznanie istoty tego zjawiska jest bardzo trudne, gdyż nie istnieją tu możliwości eksperymentowania nawet na małą skalę. Pewne jest, że ludzie wchodzący w skład tłumu ogarniętego paniką całkowicie tracą swoje indywidualne cechy osobowości i stają się elementem potężnego, groźnego, niszczącego tworu, który nie kieruje się żadnymi przesłankami logicznego myślenia i rzeczywistej oceny sytuacji. Tłum, ogarnięty paniką może sparaliżować i uniemożliwić w ogóle przeprowadzenie akcji ratowniczej. Przeciwdziałanie panice jest niezmiernie trudne.

Opanować ludzi ogarniętych paniką, prących do przodu mogą raczej osoby znajdujące się z tyłu tłumu, niż na jego czele.

W trakcie prowadzenia akcji ratowniczej najczęściej można spotkać się z uległymi panice grupami ludzi, znajdującymi się w rzeczywistym lub urojonym niebezpieczeństwie, którzy zatracili poczucie rzeczywistości i podejmują nieprzemyślane i niebezpieczne działania, jak np. niewidomy może ukryć się w miejscu według niego bezpiecznym, a okaże się, że jest to miejsce wyjątkowo niebezpieczne. W takiej sytuacji najlepszym środkiem przeciwdziałania będzie szybkie dotarcie asystenta osoby z niepełnosprawnością do zagrożonej osoby i

pozostanie przy niej do czasu zorganizowania akcji ratowniczej przez jednostki straży pożarnej. Sam fakt przybycia kogoś z zewnątrz wytwarza u ratowanych przekonanie, że jednak zagrożenie nie jest tak wielkie i istnieją drogi ratunku, gdyż w przeciwnym razie nikt by tu nie mógł dotrzeć.

Sukces procedury na wypadek ewakuacji osób niepełnosprawnych uzależniony jest od działań informacyjnych, edukacyjnych oraz ćwiczeń praktycznych z udziałem osób niepełnosprawnych, których celem jest nabycie umiejętności ewakuacyjnych przez samych niepełnosprawnych, całą społeczność pracowników administracyjno-biurowych oraz gospodarczych, poprzez właściwe szkolenia w sytuacji zagrożenia.

Zastosowanie w sposób wzorcowy procedury i zasad z niej wynikających nie przyniosą oczekiwanego sukcesu ewakuacji bez prawidłowo działającego czynnika ludzkiego. Należy pamiętać, że najlepszy sprzęt, proponowane procedury nie zadziałają, jeżeli człowiek nie wykaże się empatią i chęcią pomocy osobie niepełnosprawnej.